

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03232262/3/4. תאריך: 136 • העורך הראשי: אורי אבנרי • ראש המערכת: יוסי ינאי • עורך תכנית: יוסי שנק • עורכת כיתוב: לילית בוארון • צלמי מערכת: ציון צפירי וענת סרגוסמי • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרני • המו"ל: "העולם הזה" בע"מ • מודפס ב"הדפס החדש" בע"מ, תל-אביב, רחוב בן אביגדור • הפצה, גר" בע"מ • גזופות צינוקרפיה, "כספי" בע"מ.

קיא קי

ברעם חומר וביקש להקדיש מאמר לנושא מסויים.

חומסקי, כך מסתבר, קורא בקביעות את העולם הזה, וגישתו של המדור עולם קטן — שהוא אכן מיוחד במינו בארץ — מצאה חן בעיניו. אף שאינו כותב עוד עברית, יודע חומסקי לקרוא את השפה עוד מאז שהותו בארץ. במכתבו, הכתוב באנגלית על נייר המיכתבים של המיכללה עתירת-היוקרה שבה הוא פועל (אס-איי-טי — המכון הטכנולוגי של מאסאטשוסטס,

המיכתב שהגיע השבוע למערכת הפתיע את כולנו. הוא היה מיוחד לחיים ברעם, בעל המדור עולם קטן, והוא נשא את חתימתו של נועם חומסקי.

שמו של חומסקי (צ'מסקי, בהגיגי אמ-ריקאי) ידוע בחוגים המצומצמים של אישי-הרחב בעולם, הוא אחד מענקי ה מדע המודרני, בשטח הלינגואיסטיקה — תורת השפה. במדע זה הוא סלל דרכים מהפכניות, שיש להן השלכות כבירות גם על שטחים רבים אחרים. הייתה מנסה להסביר כאן את מהות המהפכה המדעית שהיא חולל, אך לצערי אני הדיט גמור בשטח זה.

לעומת זאת ידוע חומסקי בחוגים רחבים יותר בשל פעילותו הפוליטית. בכל מאבקי הדור בארצות-הברית הוא עמד בשורה הראשונה של אנשי-המצפון — נגד מילחמת ויאט-נאם, נגד הניצול של עמי אפריקה ואסיה, בעד מדיניות אמ-ריקאית נאורה, בעד זכויות-האדם בכל הארצות. על כך כתב ספרים וחוברות, ושמו הפך שם-דבר.

גם בענייני ישראל היה חומסקי תמיד מוכן לתת יד לכל שזר-שלום. בנשוריו (גם עתה נראה חומסקי כמדריך תנועת נוער, צעיר בהרבה מכפי גילו), לפני קום המדינה, היה בארץ וחי בקיבוץ של השור-מרהציע. מאז עשתה מפ"ם דרך ארוכה, מן הדרו-לאומיות של הימים ההם ועד ל עמדות שהן לא פעם לאומניות קיצוניות. אך חומסקי נשאר נאמן לחלום הדרו-לאומי. הוא מוכן אמנם להסכים לפיתרון של דור קיום ישראלי-פלסטיני בשתי מדינות שכנות, אך במעמקי ליבו הוא דבק עדיין ברעיון הדרו-לאומי במדינה משותפת.

על כך היו לנו לא פעם ייכוחים יריד-תיים. אני לא דגלתי מימי בדרו-לאומיות, וראיתי בה תמיד פיתרון בלתי-מצוי. הלאומיות היא כוח כביר בדרונו, ושום פיתרון, שאינו לוקח בחשבון את עוצמת הלאומנות של הישראלים והפלסטינים כי אחד, פשוט לא יצלח.

היו לנו גם חילוקי-דעות אחרים. יש לו לחומסקי כשרון מיוחד להסתכן, מתוך עודף של רצון טוב וכוונות טובות, בסר-שות שבהן מנוצל שמו לרעה. זה קרה לאחרונה בצרפת, כאשר הוגה-דעות אנטי-שמי, שטען כי השואה היא המצאה יהודית, ניסה לנצל את שמו של חומסקי, מפני שזה טען שחופש-הדיבור צריך לחול על כל הדיעות, וגם על דיעה נתעבת כזאת. אך בכל המאבקים הרציניים בעולם אנחנו מוצאים את עצמנו, אוטומטית, בי-מחנה אחד. ולכן שמחתי לראות את מיכ-תב, שנשלח למערכת זו.

בלי שיקולים מוסריים

תחילת המכתב למה מתייחס מיכתבו של חומסקי. הוא לא הגיב על שום מאמר מסויים שהופיע בשבועון זה. רק כשקרא תיו בעין התברר לי כי כלולה בו מחמאה בלתי-מכוונת: נועם חומסקי המציא לחיים

נושא זה. סבורני שיש לראות במאמרו מעין משקל נגדי למאמר המפורסם של "מיסטר איקס" (ג'ורג' קנן) שפורסם בר-פורון אפריס משנת 1947, ושפיתח את המדיניות של עצירת ברית-המועצות.

כפי שתיווכח, מפרט טאקר את מיגוון האופציות למדיניות-החוץ האמריקאית, החל ב"עצירה מתונה" של ברית-המועצות (העמדה המתונה) וכלה ב"תקומת אמריקה" (העמדה התקיפה יותר). הנחות-היסוד שלו מתאימות לשתי העמדות, וההבדל ביניהן הוא רק בהערכה הטאקטית. הוא עצמו מעדיף, אמנם, את האופציה של "תקומת אמריקה", אך מרגיש כי היא מעבר לכווחה של ארצות-הברית. לכן הוא נוטה לעבר העמדה של "עצירה מתונה".

הוא מצטט את נורמן פודהורץ (עורך כתב-העת היהודי הימני קומנטארי) כנציג האופציה של "תקומת אמריקה".

אני סבור כי טאקר צודק בהחלט בפירוט האופציות המונחות על שולחנם של מעצבי המדיניות האמריקאית כיום, והוא מבטא את הנחות-היסוד המשותפות לכולם. אין ספק כי האנשים הקרובים לדרך-המחשבה של פודהורץ וקבוצת קומנטארי נמצאים עכשיו בקריעליה. משום כך מעניין מאוד לבחון את האופציה ה"מתונה" הנדחית עתה, ואת ההנחות שעליהן היא מושתתת.

מה שבוטל במיוחד, לדעתי, הוא כי מותרים עכשיו בחלוטין אף על היומרה של שיקולים מוסריים, דבר שהוא חדש לגמרי בוויכוח על עניינים בינלאומיים מחוץ לגרמניה הנאצית. יש לארצות-הברית צרכים מסויימים ורצונות מסויימים, ויש לה הזכות להשיג את מה שהיא צריכה ורוצה — ואם יש צורך, גם בכוח. "העצירה המתונה" ותקומת אמריקה" שונות זו מזו

נועם חומסקי
עודף של רצון טוב וכוונות טובות

רק בהערכת היכולת להשיג את רצונותינו (ובמיוחד את שיעבוד אמריקה המרכזית לדיקטטורות צבאיות).

מאמר זה מטיל, לדעתי, אור חשוב על המחשבה האמריקאית העכשווית על עניינים בינלאומיים. ועל ההתפתחויות הצפורות — במיוחד אם זוכרים שטאקר מייצג עמדה הנחשבת כה מתונה, עד כי הוא איבד את הגישה שהיתה לו לממשלה וליועציה. שלר, נועם חומסקי.

מתי הם חותמים?

זוהי ההזדמנות להשיב שוב אל שא-לות הנשאלות מדי פעם: מדוע יש בי-שבועון זה מדורים חתומים ובלתי-חתומים? באיזו מידה מספקים המדורים את דיעות בעליהם, להבדיל מדיעות העולם הזה? מתי מופיעה כתבה מסויימת בי-חתימת הכותב, ומתי לא? מהו השיקול? כל כתבה המופיעה בשבועון זה היא

פרי עבודה קולקטיבית, בצורה זו או אחרת. היא מתוכננת מראש בהתייעצות בין חברי-המערכת. לפעמים נעשה הדבר בישיבות-מערכת, שבהן מגלגלים רעיונות אנה ואנה, עד שמתגבשת הנחיה לפעולה. לפעמים נעשה הדבר בשיחה בין שניים או שלושה.

לאחר מכן יוצא צוות (פעם קראנו לזה "חוליית כיסוי"), המורכב בדרך כלל מ-כתב וצלם. בעניינים חשובים פועל יותר מצוות אחד. העבודה בשטח יכולה להי-משך שעות, וגם ימים, ולפעמים שבועות.

כאשר ישנו החומר, ומושלמות הבדיקות הדרושות, נכנסת העבודה לשלב המכריע. קוראים לזה "עימד". זהו השלב שבו נקבע השטח המוקדש לנושא בגליון מסו-יים; מחובר נוסח הכותרת הראשית, כות-רות-המישה והכתבות לחמונות; נבחרים התצלומים או חומר חזותי אחר אשר יהווה חלק מן הכתבה. עורך-הכתבית עו-ר, על פי הנחיות אלה, את העמודים ה-סופיים, ואילו עורכי-הכיתוב עוברים על החומר, מעירים הערות, מחזירים אותו ל-פ-עמים לכותב לעיבוד נוסף, מבטחים את איכותו הסיגנונית.

כאשר אתה נוטל לידך את הכתבה, אתה רואה את המוצר המושלם. הכולל את כל היסודות האלה. גם כשמופיעה מתחת ל-כתבה חתימה של הכותב — הכתב ה-אחראי, או בעל המדור — אתה רואה את פרי העבודה המערכתית המשותפת של כמה וכמה אנשים.

אם כך, מדוע חלק מן החומר חתום, ולא כן חלק אחר?

הגישה העיתונאית היסודית של העולם הזה — בדומה לשבועוני-החדשות דומים בעולם, כמו טיים האמריקאי ור שפיגל הגרמני — היא שהחומר כולו מופיע על דעת המערכת כולה, ועל כן אינו חתום. לא פלוני או אלמוני מדבר אליך, אלא העולם הזה. לא פדריצה של כתבים, אלא מערכת מגובשת.

מתי מופיעה אצלנו חתימה מתחת לי-חומר?

כאשר יש לכך אחת הסיבות הבאות, או כמה מהן:

● החומר משקף דעה אישית של ה-כותב. זה נכון לגבי כמה ממדורי-הביקורת, כגון נמר של נייר של דן עומר, או עולם קטן של חיים ברעם.

● החומר כתוב בסיגנון אישי מיוחד. זה נכון לגבי מדורים כמו הראיון השבועי של שרית ישי, או מדורה של אודסה דנין, לא לגברים.

● החומר מהווה הישג מיוחד, ומן הראוי לציין את בעל ההישג הזה.

לכל החומר הזה — החתום והבלתי-חתום — אחראי אדם אחד, והוא לבדו נו-שא באחריות המיניסטריאלית, המוסרית, הציבורית והמישפטית: החתום-מטה, כי עורך ראשי. האחריות אינה גובעת רק מ-השתתפותי בעיצוב חלק ניכר מן החומר, אלא גם מן העובדה שאני אחראי לבחירתם של חברי-המערכת, לחלוקת התפקידים ביניהם ולתידרוכם.

שאר חברי-המערכת נושאים במשרין רק באחריות לחומר החתום על-ידם. אין לבוא לפלוני בטענות אלא על החומר החתום על-ידו.

אולם כל חברי המערכת, יהיה תפקידם כאשר יהיה, נזאים לחלקם בהצלחותיה של מערכת זו, בהישגיה, בסקופים המוש-גים על-ידיה, בעמידתה על עקרונות מוסי-ריים ועיתונאיים. כי הגיליון הזה, שאתה מחזיק אותו ברגע זה בידך, הוא פרי עבודתם הקולקטיבית, כשכולם רואים בי-פעולתם לא רק מיקצוע ופרנסה, אלא גם משימה, יעוד, השקפת-עולם, חובה חבר-ית.

ערב הגיהעצמאות ה-33 אני מאחל לי-כולנו שנה טובה, שנה של טיפוח העצי-מאות האמיתית (להבדיל מן הפורמלית) של ישראל. זו כוללת את העצמאות הרור-חנית והמחשבתית. פעולתו העצמאית-מאוד של העולם הזה היא חלק מן המאבק היום-יומי להשגת מטרה זו.

אורי אבנרי